

Linnéuniversitetet

Mittuniversitetet
MID SWEDEN UNIVERSITY

2019-05-24

Karlstads universitet

Dnr HS2019/749

Bedömagruppens rapport
Treklöverutvärdering kluster 4
Karlstads universitet

Huvudområde	Examensnivåer
Turismvetenskap	Högskole- och kandidatexamen
Kulturgeografi	Högskole- kandidat- magister och mastexamen

Bedömagrupp kluster 7

Ordförande/extern Erika Andersson Cederholm

Extern bedömare, ORU: Mats Lundmark

Arbetslivsrepresentant: Erika Rosander

Utvärderingsansvarige, Maria Lexhagen

Bit. utvärderingsansvarige, Mekonnen Tesfahuney

Bit. utvärderingsansvarige, Martin Gren

Studentrepresentant, Miun: Klas Norrsén

Studentrepresentant, KaU: Maria Lindqvist

Studentrepresentant, Lnu: Vakant

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning	2
2 Inledning	5
2.1 Bakgrund och syfte.....	5
2.2 Arbetsprocess och reflektioner.....	5
3 Turismvetenskap	10
3.1 Högskoleexamen.....	10
3.1.1 Redovisning utifrån de sju bedömningskriterierna.....	10
3.1.2 Slutsatser och rekommendationer	11
3.2 Kandidatexamen i Turismvetenskap	11
3.2.1 Redovisning utifrån de sju bedömningskriterierna.....	12
3.2.2 Slutsatser och rekommendationer	25
4 Kulturgeografi	27
4.1 Högskoleexamen.....	27
4.1.1 Redovisning utifrån de sju bedömningskriterierna.....	27
4.1.2 Slutsatser och rekommendationer	28
4.2 Kandidatexamen i Kulturgeografi	28
4.2.1 Redovisning utifrån de sju bedömningskriterierna.....	28
4.2.2 Slutsatser och rekommendationer	39
4.2.3 Examen via fristående kurser och andra utbildningsvägar	40
5 Slutreflektioner	41
6 Bilaga, Valda examensmål	50

1 Sammanfattning

Utvärderingen omfattar huvudområdena Turismvetenskap, vilket ingår i Turismprogrammet (180hp), samt Kulturgeografi, vilket ingår i Samhällsplanerarprogrammet (180hp) vid Karlstads universitet. Utbildningarna i båda ämnena håller en god nivå vad gäller uppföljning och utveckling av utbildningskvalitet. Det finns ett stort engagemang hos kollegiet och betydande insatser har gjorts och görs i kvalitetsarbetet. Vad gäller Turismvetenskap är det tydligt att stora insatser gjorts sedan turismprogrammet reviderades 2015-16, bland annat vad avser stöd inför examensarbeten. De självständiga arbetena i båda ämnena visar dock på en stor variation i kvalitet och flera arbeten har bristande måluppfyllelse. Bedömaregruppen har i rapporterna valt att inte lämna rekommendationer kring högskoleexamen då denna examensnivå har tagits bort – detta trots att vi bedömt examensarbeten på denna nivå i båda ämnena. Den varierande kvaliteten och till stor del bristande nivå som de självständiga arbetena uppvisar visar på vikten av att fortsätta det aktiva utvecklingsarbete som redan görs. Nedan listas bedömaregruppens rekommendationer i punktform.

Turismvetenskap kandidatexamen

Är bra – goda exempel

- Utbildningen har ett välorganiserat system för arbetslivsanknytning
- Att det utifrån konstruktiv länkning finns tydliga bedömningskriterier för olika betyg på självständiga arbeten, samt att studenterna får denna information

Bör åtgärdas

- Stärka söktrycket med speciellt fokus på att utjämna obalansen mellan könen bland studenter i utbildningen

- Förbättra kommunikationen till studenter vad avser helhet och progression i utbildningen
- Stärka studenters måluppnåelse gällande metodfrågor
- Stärka studenters färdigheter och förståelse av analys och särskilt kopplat till teori inom valt ämnesområde för det självständiga arbetet
- Motverka tendenser till inlåsningar hos personalen gällande vem som undervisar och vem som forskar
- Tecken på otydlighet i förhållandet mellan bredd vs djup inom huvudområdet, framförallt vad gäller valet av kurser och teman i programmet samt hur lärandemålen för dessa relaterar till programmålen
- Kommunicera tydligare till studenter vilken kompetens de har i sin examen

Måste åtgärdas

- Stärka återkopplingen från studenter gällande värderingar av kurser och program
- Bristande fasta resurser och oklart fokus vad avser kontinuerlig pedagogisk utveckling
- Bristande skrivkunskaper hos studenterna

Kulturgeografi kandidatexamen

Är bra – goda exempel

- Att de pedagogiska frågorna diskuteras på ett systematiskt sätt och får en tydlig plats i verksamhetens utveckling
- En bra utveckling mot formativa examinationer, t ex frivilliga workshops för och efter examinationer
- Det finns ett utvecklat språk- och skrivstöd

- Att det utifrån konstruktiv länkning finns tydliga bedömningskriterier för olika betyg på självständiga arbeten och att studenterna får denna information
- Väl utvecklat system för arbetslivskontakter

Kan åtgärdas

- Analysera och följ upp konsekvenserna av att ämnet har en specifik och avgränsad inriktning inom programmet, då det kan innebära en risk att studenter inte förmår relatera denna del till ämnet i sin helhet
- Säkerställ balansen mellan vetenskaplig ämnesfördjupning i kulturgeografi i relation till branschnära utbildning
- Säkerställ utrymme för och arbete med formativa examinationer
- Stärk personalstyrkan i relation till studenttillströmning och särskilt med avseende på jämställdhet i balans
- Säkerställ en jämnare balans mellan kulturgeografi och andra ämnen inom samhällsplanerarprogrammet

Bör åtgärdas

- Stärk engagemanget från studenter i formella organ

2 Inledning

2.1 Bakgrund och syfte

Treklövern är ett samarbete mellan Mittuniversitetet, Karlstads universitet och Linnéuniversitetet omkring kvalitetsutvärdering och kvalitetssäkring av utbildningar. Följande utvärdering hör till kluster 4, vilket omfattar ämnena Turismvetenskap, Kulturgeografi och Geografi. Utvärderingen omfattar i sin helhet fyra examensnivåer: högskoleexamen, kandidatexamen, magister- samt masterexamen. Kluster 4 koordineras av Mittuniversitetet.

Utvärderingen har sin grund i det kvalitetssäkrings- och kvalitetsutvecklingsarbete som anges i *Standard and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)* samt Högskolelagen (HL) och Högskoleförordningen (HF). I HL och HF specificeras bland annat nationella examensmål samt formella grunder för kvalitetsarbetet, till exempel vad gäller studentinflytande. Syftet med utvärderingen är att bedöma utbildningskvalitet, dvs i vilken mån huvudområdet uppfyller examensmålen, och hur väl uppföljning och utveckling av utbildningskvalitet fungerar, samt ge rekommendationer som kan bidra till kvalitetsutveckling av den aktuella utbildningen. Bedömaregruppen ska bedöma hur utbildningarna säkerställer att studenterna får förutsättningar att nå målen såväl som studenternas faktiska måluppfyllelse.

2.2 Arbetsprocess och reflektioner

Bedömaregruppen har arbetat med tre typer av underlag: självständiga arbeten (i de fall de funnits tillgängliga enligt kriterierna för denna utvärdering), självvärderingar och intervjuer vid platsbesök.

De självständiga arbetena har granskats av fem av bedömargruppens åtta ledamöter (ej arbetslivsrepresentant och studeranderepresentanter). Totalt har 50 självständiga arbeten granskats. För Karlstads universitet har 10 självständiga arbeten för högskoleexamen och 10 för kandidatexamen bedömts. Arbetet har fördelats så att lärosätets egen representant ej medverkat i bedömningen av självständiga arbeten från det egna lärosätet. Arbetet inleddes med en gemensam läsning av tre uppsatser, vilka diskuterades vid ett kalibreringsmöte. Därefter har läsningen av uppsatserna fördelats jämnt mellan bedömarna, och i några fall har arbetena haft en extra bedömare inom bedömargruppen, som en extra kvalitetssäkring. Bedömningen av de olika examensmålen har skett utifrån tre nivåer, sammanställt i nedanstående tabell för varje ämne och nivå.

Omdöme	Beskrivning	Kodning i tabell
3	Mycket hög måluppfyllelse	3
2	Hög måluppfyllelse	2
1	Bristande måluppfyllelse	1

Bedömargruppen har gjort ett urval av följande examensmål för att granska de självständiga arbetena. För Karlstads universitet gäller de examensnivåer som listas nedan (se även bilaga).

Högskoleexamen

Kunskap och förståelse – mål 1 (K1 i tabellen): Visa kunskap och förståelse inom det huvudsakliga området (huvudområdet) för utbildningen, inbegripet kännedom om områdets vetenskapliga grund och kunskap om några tillämpliga metoder inom området.

Färdighet och förmåga - mål 1 (F1 i tabellen): Visa förmåga att söka, samla och kritiskt tolka relevant information för att formulera svar på väldefinierade frågeställningar inom huvudområdet för utbildningen.

Värderingsförmåga och förhållningssätt – mål 1 (V1 i tabellen): Visa kunskap om och ha förutsättningar för att hantera etiska frågeställningar inom huvudområdet för utbildningen.

Kandidatexamen

Kunskap och förståelse – mål 1 (K1): Visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.

Färdighet och förmåga - mål 1 (F1): Visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.

Värderingsförmåga och förhållningssätt – mål 1 (V1): Visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter.

De självständiga arbetena är ett underlag som främst använts för att bedöma utbildningskvalitet. Validiteten i detta underlag kan emellertid variera mellan olika lärosäten och ämnen. Några av ämnena har – av olika skäl – nyligen genomgått omorganiseringar, vilket ändrat förutsättningarna för examensarbetena. I dessa fall är det mer osäkert om den kvalitet vi bedömer utifrån de självständiga arbetena fortfarande är relevant. I de fallen kan de snarare användas som en jämförelse mellan tidigare kvalitet och nuvarande potentiell kvalitet. Vad gäller Karlstads universitet kan vi notera här är att vi läst uppsatser som examinerats enligt en gammal programstruktur för huvudområdet turismvetenskap (revidering av programmet gjord 2015-16 och samtliga kursplaner har reviderats sedan VT2017). Vi har också läst uppsatser för högskoleexamen, vilken är en nivå som nu tagits bort.

Enligt anvisningarna för självvärderingarna ska dessa beakta samtliga examensmål, inte bara de som valts ut för de självständiga arbetena. Självvärderingarna har lästs av samtliga ledamöter i bedömargruppen, och diskuterats gemensamt vid flera möten.

Bedömargruppens tolkning av självvärderingarna från samtliga lärosäten är att de företrädesvis är beskrivande och rapporterande, men i mindre grad analyserande. Generellt sett ger självvärderingarna ett begränsat underlag för att kunna bedöma hur lärosätet konkret arbetar med konstruktiv länkning, dvs hur man arbetar mot att utbildningens mål, innehåll och examination ska hänga samman, samt hur detta kommuniceras till studenter och praktiseras i undervisningen. De ger i ganska liten utsträckning uttryck för värderingar och analyser över måluppfyllelser eller kvalitetetsarbetet som sådant, och vad lärosätet själva ser som utmaningar, vilket är något som bedömargruppen gärna hade sett mer av. Denna begränsning har medfört att vi valde att strukturera intervjuerna främst kring reflektioner och värderingar, snarare än informativa beskrivningar.

Självvärderingarna i synnerhet men även uppsatsbedömningarna har utgjort ett underlag inför intervjuerna vid platsbesöken den 28-30 januari 2019. Intervjuerna skedde på Mittuniversitetet, och företrädare för Karlstads universitet och Linnéuniversitetet intervjuades via länk. De intervjuade personerna har fått intervjufrågor utifrån teman några dagar innan platsbesöket, där vi uppmuntrat till egna personliga reflektioner och erfarenheter kring styrkor, svagheter, utvecklingsmöjligheter mm i utbildningen och organisationen. Under tre dagar intervjuades tre olika grupper enligt följande ordning: studenter, lärare, och studierektorer/programansvarig eller motsvarande. Varje grupp hade mellan tre och sex representanter. Vid intervjun med studenter från Karlstads universitet medverkade två studenter som läser turismvetenskap (Turismprogrammet) och en student som läser kulturgeografi (Samhällsplanerarprogrammet). Då studenterna intervjuades tillsammans ger de ofta likartade svar, då det i intervjusituationen skapas en konsensus i gruppen. På så vis är deras svar i hög grad en produkt av denna samsyn, även om de i vissa fall betonar olikheterna till följd av deras olika ämnen. En

konsekvens av detta är att rapporten lyfter fram liknande illustrationer från studentintervjun i båda ämnena. Vid intervjuerna med lärarna intervjuades även här företrädare för både turismvetenskap och kulturgeografi samtidigt, under en timme. Detta upplägg sågs inte som en nackdel då det vid Karlstads universitet finns ett nära samarbete mellan lärare inom båda huvudområdena då många undervisar i båda programmen, t ex sker samläsning i vissa kurser, och dessutom finns nära samarbeten inom ramen för forskningsprofilen GeoMedia.

Vi har valt att strukturera vår bedömning utifrån Treklövers sju bedömningskriterier, vilka anges som rubriker i texten. Samtliga underlag beaktas, men bedömningen av de självständiga arbetena är mest framträdande under bedömningskriterium 1.

3 Turismvetenskap

Turismprogrammet omarbetades senast 2015-16 då det fick en tydligare profil mot samhällsplanering och kommunikation, vilket också speglar kollegiets kompetensprofil vid institution för geografi, medier och kommunikation. Det är tydligt att betydande insatser gjorts kring stöd inför examensarbeten, och engagemanget bland lärarkollegiet är stort. Självvärderingar, intervjuer, och framförallt självständiga arbeten visar emellertid att kvalitetsarbetet kan stärkas på flera punkter. Det här gäller för hela huvudområdet, men då högskoleexamen inte längre ges lämnas inga rekommendationer för denna examensnivå.

3.1 Högskoleexamen

3.1.1 Redovisning utifrån de sju bedömningskriterierna

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten.

Självständiga arbeten

De självständiga arbetena uppvisar generellt sett ganska många brister i måluppfyllelse. Mest tydligt är brister i mål 1, och då främst bristande kunskap om huvudområdets vetenskapliga grund och metoder. Detta yttrar sig till exempel genom svag genomgång och förståelse av litteraturen i arbetena, oflekterad användning av referenser, och oklar hantering av centrala begrepp. Avseende metod visas bristen främst genom felaktigt använd terminologi, avsaknad av motivering och diskussion om vald metod, samt i genomförande av empirisk undersökning. En möjlig orsak till dessa brister kan möjligen bero på att studenterna ej fått tillräckligt mycket undervisning i metod innan "B-uppsatsen". Det påpekas i självvärderingen att

man nu tagit bort möjligheten till högskoleexamen, och att "B-uppsatsen" numera betraktas som en metodövning.

Bedömning av självständiga arbeten, högskoleexamen i turismvetenskap

Mål				
K1	K1.1	K1.2	F1	V1
1	1	1	1	1
1	1	1	2	1
1	2	1	1	2
2	2	2	2	1
1	1	1	1	2

3.1.2 Slutsatser och rekommendationer

Eftersom högskoleexamen i turismvetenskap inte längre är aktuellt inom ramen för den reviderade utbildningsplanen ser vi ingen anledning att ge några rekommendationer baserat enbart på granskning av självständiga arbeten för högskoleexamen i tidigare versioner av utbildning.

3.2 Kandidatexamen i Turismvetenskap

Kandidatprogrammet i turismvetenskap (Turismprogrammet, 180hp) utgörs av kurser i turismvetenskap, men även av kurser där temat är turism men där ämnesteoritiska begrepp och perspektiv introduceras från andra huvudområden (kulturgeografi, medie- och kommunikationsvetenskap), och renodlade kurser i företagsekonomi och projektledning. Under termin 5 finns valbarhet för studenterna i form av utlandsstudier, andra kurser vid Karlstads universitet eller andra lärosäten i Sverige, eller verksamhetsförlagd utbildning

inom turism. Vissa kurser inom programmet samläses med studenter på samhällsplanerarprogrammet.

3.2.1 Redovisning utifrån de sju bedömningskriterierna

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten.

Detta kriterium fokuserar främst på hur utbildningens olika delar skapar förutsättningar, enligt s.k. "konstruktiv länkning", för att sammantaget möjliggöra för studenterna att uppnå examensmålen. Det innebär att det bör framgå hur utbildningens mål, innehåll och examination hänger samman. I detta avsnitt fokuserar vi på självständiga arbeten, progression och information om progression, förberedelser inför examensarbete, samt sökantal och genomströmning.

Självständiga arbeten

De självständiga arbetena i turismvetenskap på kandidatnivå visar generellt på stor variation mellan arbeten med mycket hög måluppfyllelse och de med bristande måluppfyllelse, och där de som har bristande måluppfyllelse genomgående har låg kvalitet. Primärt finns brister kring kunskap inom huvudområdets vetenskapliga grund och metod. Detta visas till exempel genom svaga problemformuleringar, svag teoretisk grund inom turismvetenskap, samt avsaknad av teoretisk fördjupning kopplad mot vald problemställning. Det finns även brister i kunskap om metodologi och metod, till exempel genom avsaknad av diskussion och motivering av vald metod eller vetenskaplig ansats. De självständiga arbetena visar också brister vad gäller färdighet och förmåga, till exempel genom att problemformuleringar inte är vetenskapliga och att det saknas kritisk reflektion. Bristerna i värderingsförmåga och förhållningssätt består främst i svagt underbyggda slutsatser och diskussion om resultaten, och således en bristande måluppfyllelse vad gäller vetenskaplig och samhällsrelevant relevans.

Bedömning av självständiga arbeten, kandidatexamen i turismvetenskap

Mål											
K1	K1.1	K1.2	K1.3	K1.4	F1	F1.1	F1.2	V1	V1:1	V1.2	V1.3
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
1	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2	2
1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2
1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2
3	3	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2

Progression och information om progression

I självvärderingen finns en utbildningsmatris där det framgår att utöver målen, för kandidatexamen i turismvetenskap enligt högskoleförordningen, finns dessutom 6 lokalt antagna mål. Dessa pekar särskilt ut utbildningens koppling till samhället i stort, inklusive aspekter av hållbar utveckling, utbildningens profil mot planering och kommunikation, samt mål kopplat till kurser i andra ämnen inom programmet. Matrisen visar också att mål 1 (Kunskap och förståelse) främst examineras termin 1, 2 och 6. Även mål för färdighet och förmåga, samt värderingsförmåga och förhållningssätt, examineras huvudsakligen under dessa terminer (1,2 och 6). Det är emellertid mer oklart hur målen stöds av innehåll och examination under termin 3, 4 och 5.

Självvärderingen anger att ämnet turismvetenskap och dess vetenskapliga grund och idéhistoria är fokus för kurser under termin 1 och 2 där centrala begrepp och teorier samt turism som samhällsfenomen introduceras. I den kurs som ges i anslutning till uppsatskursen ges studenterna möjlighet att diskutera turismforskning i relation till annan samhällsvetenskaplig teoribildning och där examinationsuppgifterna knyter an till förmåga att reflektera över val av teori och forskningstradition utifrån valt "uppsatstema".

Den bifogade utbildningsmatrisen illustrerar utbildningens mål (de lokala såväl som Högskoleförordningens mål) och huruvida de examineras fullt ut eller delvis i olika kurser, eller om de enbart ingår utan att examineras. Matrisen visar att på den första introducerande kursen (Turism och samhällsutveckling, 7,5 hp) examineras två av de tio mål som ingår i kursen, varav ett är kunskap och förståelse inom huvudområdet. En fråga vi ställer oss i bedömargruppen är i vilken mån och på vilket sätt utbildningsmatrisen kopplar ihop kursers lärandemål och programmets mål i förhållande till examensfordringar? Det vill säga vilka förutsättningar skapas genom konstruktiv länkning där lärandemål på kurser examineras och utgör förutsättningar för att förväntade studieresultat utifrån examensfordringarna också är de faktiska studieresultaten? Vi vill dock betona att det är bra att matrisen finns, men det krävs också att den betyder något reellt i undervisningen utifrån kriterium 1 i denna utvärdering. Till exempel kan matrisen och kvalitetsarbete kopplat till den skapa förutsättningar för att också tydligt kommunicera till studenterna hur lärandemålen för olika kurser i utbildningen relaterar till examensmålen.

För övrigt sker progression inom turismvetenskap främst genom tematisk fördjupning i form av kurser inom planering och kommunikation kopplat till turism. I självvärderingen framgår att kursplanen för självständigt arbete (som kvalificerar för kandidatexamen i turismvetenskap) ska omarbetas för att tydligare koppla till temat kommunikation. Det är troligen ett bra förslag då det skulle innebära en ökad tydlighet kring utbildningens fördjupningsområden. Samtidigt medför den tematiska fördjupningen en risk och möjlig svaghet i och med att studenters lärande framförallt stöds av fördjupningskurser. Studenters lärande mellan termin 1 och 2, och sedan termin 6, stöds endast av fördjupningskurser (tematiska fördjupningar enligt självvärderingen) i form av två utvalda fokusområden (kommunikation och planering). Samma teman introduceras också under termin 1 och utgör även en tydlig profil i teorikursen på termin 6. Det är viktigt att ämnet turismvetenskap inom programmet finner en balans mellan att introducera studenterna till ämnets bredd samtidigt som de ges möjlighet till fördjupning inom valda avgränsade delar av ämnet. Det är nödvändigt för att skapa

förutsättningar för studenterna att uppnå examensmålen vad gäller till exempel kunskap och förståelse inom huvudområdet. Studenterna bör helt enkelt ha förmågan att positionera och diskutera sin fördjupning (profiler inom programmet och ämnet) i relation till en bredare orientering och kunskap om ämnet.

Vad gäller träning i metod och metodologi finns en tydlig struktur som syftar till att skapa förutsättningar för lärande genom att synliggöra dessa i flera kurser, samt ge möjlighet till fördjupning i två särskilda metodinriktade kurser. Studenterna ges möjlighet till övningar och praktiska "case" inom turismvetenskapliga teman (det framgår inte tydligt vad dessa är, och det är därför svårt att bedöma metodundervisningens koppling till huvudområdet), och som används vid seminarier med mera. Trots detta finns det frågetecken kring det faktiska utfallet av studenternas kunskaper i metod och metodologi.

Vidare tycks det finnas vissa brister i information till studenterna om utbildningen som helhet och dess organisation. Studenterna upplever att pågående omorganisation av utbildningen är "rörig", men detta bör vara ett övergående problem. Däremot tycks de uppleva en bristande samordning lärare emellan, att de "säger olika saker". "Alla lärare har inte samma uppfattning om vad vi ska lära oss" (intervju studenter). Studiehandedningar och information om dessa tycks inte nå studenterna. Utifrån intervjuerna är således informationshanteringen inte tillräckligt systematisk. Lärandemålen är inte så synliga i undervisningen, och kommuniceras inte alltid av lärare. Även lärarna upplever att det finns en utmaning i att hålla ihop kurser med avseende på progression och helheten (intervju lärare). Det finns dock uttalade tankar kring hur man ska arbeta med progressionen, t ex vad gäller metodundervisningen.

Förberedelser inför examensarbete

Inom ramen för en mindre s.k. " uppsatskurs" på termin 2 introduceras grundläggande metodkunskaper, vilka sedan fördjupas i en 7,5 hp kurs innan examensarbetet påbörjas termin 6. Under de två första terminerna finns även inslag av övningar i metod, såsom litteratursök, observationer, analys och

tolkningar av statistik och dokument. Den introducerande kursen på termin 2 tycks uppbyggd enligt en logisk struktur kopplat till forskningsprocessens olika delar; problemformulering, teorikoppling, datainsamling, analys, och kritiska samt etiska reflektioner. Examination sker i form av seminarier och lärandet har fokus på praktisk övning.

Tydliga reviderade regler anger examinatorns roll där det särskilt lyfts fram vikten av att skilja på examinator (utfärdar betyg), examinerande lärare (bedömer och anger betyg) och handledare. Detta torde vara ett bra sätt att organisera examinationsförfarandet på, även i relation till rättssäkerhet. Därutöver finns också tydliga anvisningar och beskrivningar av bedömningskriterier för uppsatser där det till exempel anges vad som är centralt för bedömningen och vad som ska uppnås i förhållande till de två godkända betygsnivåerna för det självständiga arbetet. I beskrivningarna av bedömningskriterierna anges till exempel tydligt att arbetet ska vara relevant för, och förankrat i, ämnet turismvetenskap, samt för väl godkänt krävs även att komplexa områden med fördjupad teori, metod och analys har angripits. I samma dokument finns också tydligt angivet vilket ansvar som ligger i olika roller, till exempel studentens ansvar. Detta dokument i sin helhet kan sannolikt bidra till att studenterna kan uppnå de förväntade studieresultaten i samband med det självständiga arbetet.

Examensarbetena skrivs i regel parvis. Studenterna upprättar ett gruppkontrakt och vid inlämning ska respektive students insats redovisas i förordet till uppsatsen. I utbildningen i övrigt förekommer också mindre PM-uppgifter eller fallstudier, och även dessa genomförs oftast i form av grupparbeten. Utifrån detta kan det diskuteras i vilken mån studenters självständighet verkligen utvecklas och mäts under utbildningen. Detta betyder att mängden grupparbeten, i relation till individuella övningar och examinationsuppgifter, utgör en påtaglig risk vad gäller säkerställningen av att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade.

För den s.k. "kandidatuppsatsen" finns ett frivilligt halvtidsseminarium och ett obligatoriskt seminarium vid 75% av tiden för kursen. Detta förfarande ger ett bra stöd för att studenter och ger dem träning i att utföra arbete inom givna tidsramar. Innan kursen för det självständiga arbetet träffas också lärarlaget

för att gå igenom kandidatarbeten i turismvetenskap från andra lärosäten och för att testa det bedömningsformulär som används, samt diskutera betygsgränser. Det är en insats som dels ger möjlighet att introducera nya lärare och dels skapa rättvis bedömning. Lärarna själva menar att dessa insatser har bidragit till högre kvalitet i arbetena (intervjuer). Även mer fokus på vetenskapsteori upplevs som bidragande till förbättrad kvalitet, samt en metodstrimma som löper genom hela programmet. I intervju med lärare nämns även att kraven på metod på B-nivån höjts.

Det vetenskapliga skrivandet och den muntliga förmågan tränas och examineras på olika sätt genomgående i utbildningen. Bedömningen av de självständiga arbetena visar emellertid att de förväntade studieresultaten inom dessa områden i stor utsträckning inte motsvaras av de faktiska. Vidare finns genomgående i utbildningen inslag som syftar till att stärka studenternas förmåga till kritisk reflektion och värdering. Det innebär att utbildningen ger goda förutsättningar för att nå examensmålen, även om det i bedömningen av de självständiga arbetena i denna utvärdering är svårt att se att de faktiska resultaten verkligen motsvarar det förväntade i detta avseende.

Sökantal och genomströmning

Nationellt har söktalen till turismutbildningar gått ner. Trots detta har utbildningen i Karlstad bibehållit, och även ökat söktrycket från förstahandssökande, samtidigt som man haft en generell minskning av antalet registrerade studenter för termin 1. I princip antas alla som söker utbildningen. Avhopp sker främst de två första terminerna primärt för att studenter anger att de valt fel program/kurs eller okunskap om vad universitetsstudier innebär alternativt arbete istället för studier. Det pågår arbete med mer detaljerade analyser till skälen för avhopp. I kollegiet ser man också utmaningar med studenter som kommer direkt från gymnasiestudier och som har svårt att klara nivån i undervisningen. Arbete sker också med att attrahera redan verksamma inom turismnäringen som en ny målgrupp för programmet.

Vad gäller genomströmning och registrerade studenter så är uppdelningen mellan män och kvinnor inte balanserad. Det finns en tydlig övervikt av kvinnor och detta gäller även andelen som tar ut examen efter turismprogrammet. Denna obalans kommer enligt självvärderingen att hanteras i kommande arbete med jämställdhetsintegrering. Man arbetar också aktivt med könskodade mönster i marknadsföringen av programmet, samt vid val av medverkande alumner och studentrepresentanter.

Kriterium 2: Undervisningen ska fokusera på studenters lärande.

Genomgående i självvärderingen tycks upplägget i utbildningen fokusera på att möta olika kunskapsnivåer och använda olika undervisnings- och examinationsformer samt ge studenter möjlighet till både introduktion till ett område och fördjupning. Det förekommer också inslag av träning utöver examinerande uppgifter vilket tyder på en pedagogisk syn där studenters lärande står i centrum.

Metodundervisningen ger dels introduktion av baskunskaper, genom föreläsningar och seminarier, men också övningar inom ramen för andra kurser samt fördjupning inom vetenskapsteori och metod i anslutning till uppsatskursen där förmåga till självständig planering och fördjupa förståelse examineras genom inlämningsuppgifter.

Det finns inslag av träning i vetenskapligt skrivande under samtliga kurser i form av PM-uppgifter, hem- och salstentamen, seminarieuppgifter och självständiga arbeten. Skrivträning inkluderar referenshantering, struktur och innehåll. Lärarna påpekar bristen på grundläggande skrivkunskaper hos studenterna, och det lyfts fram som en utmaning. Lärarna efterfrågar mer stödinsatser. I nuläget finns det seminarier med lärare i svenska som undervisar i skrivande, vilket upplevs som värdefullt.

Studenternas muntliga förmåga examineras genom seminarier och muntliga presentationer, projektarbeten och metodövningar. Presentationsteknik ingår som moment i en kurs på termin 3 där förmågan bedöms utifrån engagemang, förmåga att tala fritt, ögonkontakt, interaktion med åhörare, användning av tekniska hjälpmedel, språk och interaktion inom gruppen som presenterar.

Handledning och återkoppling

Handledning av de självständiga arbetena är tydligt skild från examination i "uppsatskursen" genom att examinator och handledare är olika personer. I princip är alla handledare disputerade men det förekommer att doktorander handleder.

På den första metodkursen på termin 2 får studenterna feedback kring språk och formalia på delar av den mindre uppsats som skrivs på kursen. Det förekommer under utbildningen att studenter läser varandras texter och ger kommentarer antingen muntligt och/eller skriftligt. Till exempel sker ibland handledning i grupp och där kommenterar studenter varandras utkast till uppsats muntligen.

Vid intervjuer med studenter från båda ämnena (turismvetenskap och kulturgeografi) framkommer brister i återkopplingen från lärare. Feedback upplevs som minimal eller "som en siffra bara". Det efterfrågas alltså mer och bättre återkoppling på skrivandet/det akademiska hantverket, och även återkoppling på muntliga moment saknas.

Lärande utanför Campus

Studenter övas i problemlösning med förankring i turismnäringen genom observationsövningar i samband med studiebesök. Resultaten presenteras skriftligt och muntligt. I en annan kurs presenterar studenterna sina digitala lösningar och arbetsprocessen muntligt för representanter från utvalda destinationer. Under termin 1 får studenterna träna sin värderingsförmåga och sitt förhållningssätt genom ett samarbete med risk- och miljöstudier och vid användning av ett verktyg för planering kopplat till översvänningsrisker.

Kriterium 3: Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Majoriteten av lärarna är disputerade och det finns 4 professorer. Forskningsprojekt och forskningsintressen ligger till grund för

tjänsteplanering och fördelning av kursansvar. Profileringen av forskning hos de anställda har format det omarbetade turismprogrammets innehåll.

Exempel från pågående forskning används kontinuerligt i undervisningen.

Internationella seminarier och gästföreläsningar erbjuds regelbundet kopplat till forskningsutbyten bland lärarna. I samtliga kurser ingår det i princip vetenskapliga artiklar i kurslitteraturen. Dessa diskuteras och analyseras vid seminarier och i examinationsuppgifter. I examensarbetet är forskningsanknytning en central del av bedömningen.

Vissa kurser knyter tydligt an till aktuella forskningsprojekt där studenternas uppgifter kan knytas till pågående forskningsprojekt. I samband med "uppsatskursen" får studenterna en övningsuppgift i att identifiera centrala publikationer och kunskapsluckor inom fältet. Referensernas relevans och vetenskaplighet bedöms. Studenterna får en presentation av pågående forskningsprojekt inom institutionen för att fungera som inspiration för val av uppsatsämne.

Detta till trots tycks det vara en upplevelse hos studenterna (även från kulturgeografi) att de saknar en närhet till forskningsmiljön (intervju). De saknar kunskap om vad lärarna forskare om, och vilka tidskrifter som är relevanta för utbildningen. Det är oklart i vilken mån, och hur, forskningsrelaterad information kommuniceras till studenterna – alltså inte bara innehållsmässigt/resultat osv, utan även kring "den akademiska världen" (vilka tidskrifter som är relevanta, aktuella forskningsprojekt som lärarna medverkar i, etc).

Lärare nämner i intervjun att tiden är pressad, och att vissa lärare blir hårt belastade. Balansen mellan undervisning och forskning tycks således ej tillfredsställande. Det kan medföra att lärare inte hinner forska och/eller förmedla sin forskning, vilket kan vara en bidragande faktor till att forskningsmiljön upplevs vara frånvarande för studenterna.

Kunskap om teori, metodologi och praktisk relevans

Studenterna (även från kulturgeografi) tycks ha en begränsad förståelse för vad "teori" är, vilket kommer till uttryck i intervjun och även i de

självständiga arbetena. Vidare talar de om att böcker är från en "föregående" tid. Det kan betyda att kurslitteratur behöver uppdateras, men det kan också betyda att studenterna inte har fått lära sig att viss kurslitteratur ibland inte behöver uppdateras (t ex teoretisk/generell, kanske klassisk teori), medan, annan typ av litteratur som behandlar aktuella empiriska fenomen ofta snabbt föråldras. Om kommentaren betyder att böckerna är föråldrade, i betydelsen ej längre så relevanta, bör lärarkollegiet ser över och uppdatera litteraturen. Om studenterna saknar förståelse för olika typer av litteratur, bör lärarkollegiet säkerställa att utbildningen ger kunskap i olika litteraturgenrer och hur olika typer av litteratur kan användas och på så vis säkerställa att studenterna får förståelse för, och kunskap om, ämnets vetenskapliga grund.

Generellt tycks det finnas utmaningar med att förmedla grundläggande vetenskapsteori och metakommunikation om vad teori är och kan vara, dess olika relevans i olika sammanhang. Självständiga arbeten uppvisar ofta ett mekaniskt upprepande av "hermeneutik, konstruktivism, mm" i metodavsnitt utan någon fördjupad förståelse av vad det innebär, vilket kan vara ett uttryck för denna brist, eller att den vetenskapsteori som lärs ut är föråldrad. Likaså studenternas villrådighet kring om teorin är praktisk användbar i "verkligheten", som en av studenterna uttrycker det.

Vad gäller utbildningen utanför lärosätets väggar visar de undervisande lärarna att de har tillgång till ett upparbetat nätverk av branschkontakter, och några forskare är aktiva i projekt tillsammans med regionala näringslivsaktörer. Dessa kontakter används på ett bra sätt för att inkludera exempel i undervisningen, eller ge uppslag till teman för uppsatser och examensarbeten. Några lärare har även egen yrkeserfarenhet från turismnäringen eller närliggande verksamheter, vilket positivt påverkar "beprövad erfarenhet" som finns under bedömningskriterium 3.

Kriterium 4: De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens.

Majoriteten av lärarna har genomgått högskolepedagogisk utbildning. Vid årliga medarbetarsamtal upprättas en individuell kompetensutvecklingsplan.

Under arbetet med revidering av programmet identifierades också behov av ämnesdidaktisk kompetensutveckling, t ex inom digitala metoder. Kommunikation, t ex med den digitala plattformen Canvas upplevs emellertid i nuläget som förvirrande för såväl lärare som studenter.

Ett generellt pedagogiskt förhållningssätt tycks vara ett fokus på studentcentrerat lärande och formativa examinationer.

Under arbetet med revideringar av turismprogrammet har alla lärare varit delaktiga. Fortsatt pedagogiskt utvecklingsarbete ses som centralt för att förbättra genomströmningen generellt, minska avhoppet på termin 1 och 2 samt åtgärda obalansen i könsfördelningen bland studenterna.

Det framkommer i den gemensamma intervjun med studenter från turismprogrammet och samhällsplanerarprogrammet att de upplever en del brister i lärarnas pedagogiska förmåga, de menar att det varierar mycket från lärare till lärare. Det upplevs att föreläsningarna "saknar röd tråd". Vidare upplever de att organisationen kring enskilda kurser brister ibland, att kursansvarig inte har undersökt om kursböckerna finns tillgängliga, eller att länkar fortfarande är aktuella.

Kriterium 5: Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället.

Utbildningen profileras mot kommunikation och planering, vilket genomsyrar även branschanknytningen.

Universitetet har en kontaktgaranti med Karlstad kommun vilket ger studenterna möjlighet till praktikplats, idéer om examensarbeten, eller vad det innebär att komma ut i arbetslivet.

Det förekommer gästföreläsningar och studiebesök. Samverkansaktiviteterna planeras och genomförs med avsiktsförklaringar och handlingsplaner mellan turismprogrammet och offentliga eller privata verksamheter inom den regionala turismnäringen, som sedan följs upp. Årligen anordnas en karriärsdag i samverkan med alumner från programmet, samt till exempel företagare som berättar om möjligheter till karriär i turismnäringen. Ibland anordnas också en arbetsmarknadsdag där studenter får jobba med att skriva

CV eller uppdatera sin profil på LinkedIn. Det är programledare/lärare och studentförening som planerar och genomför aktiviteter för karriär och arbetsmarknad tillsammans. Andra aktiviteter som knyter studenterna till en arbetsmarknad är Handelsfrukostar, Besöksnäringsdag i regi av Visit Karlstad och Turismting i regi av Visit Värmland.

Studiebesök är ofta examinerande. Sista terminen erbjuds en utlandsexkursion. Dessa moment hjälper studenterna att knyta sina teoretiska kunskaper till konkreta exempel där studiebesöken följs upp av seminarier.

Under termin 5 då det finns valbarhet för studenter är ett alternativ att göra verksamhetsförlagd utbildning. Flera studenter väljer att åka utomlands under termin 5 vilket tillsammans med att flera kurser i programmet ges på engelska och därför också tar emot utbytesstudenter så ges studenterna generellt goda möjligheter till internationella kontakter och erfarenheter.

Vid intervju med studenter framkom att studenterna är mycket nöjda med branschkontakterna. Även om arbetslivsanknytningen uppskattas av studenterna, upplever lärare problem kring närvaro vid gästföreläsningar och alumnträffar. I studentintervjun framgår samtidigt att studenterna anser att vissa kurser och litteratur inne håller jämna steg med den utveckling som sker i arbetslivet och inom turismsektorn. Studenterna lyfter även att det kan vara svårt att få jobb inom turism, och att examensarbetet ofta är en viktig komponent för att lyckas. Detta, tillsammans med den generella osäkerheten kring "vad man blir" kan möjligen innebära att karriärer blir mer ad-hoc-styrda än utformade efter en genomtänkt ambition för samhällets kompetensförsörjning, yrkesmöjligheter och möjliga karriärvägar.

Enligt senaste alumnundersökningen är de flesta anställda inom privat/enskild sektor. Alumnerna upplever att utbildningen inte ger tillräckliga förberedelser för yrkeslivet, främst genom att utbildningen är alltför teoretisk. Studenter uttrycker att "det känns som att det är en smal utbildning trots många och olika moment". Detta kan tyda på att studenterna är osäkra på utbildningens relevans, och vad de olika delarna ger för kunskap, och på vilket sätt det bidrar till en helhet. Det kan således vara värt för

lärosätet att se över hur man kommunicerar utbildningens relevans till studenter.

Kriterium 6: Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen.

Programråd äger rum 3 gånger per läsår och där 2 representanter från varje årskull bjuds in. Här sker avstämning av styrkor och svagheter i utbildningen, samt förbättringsområden i kurser och kontakt med lärare. Vidare publiceras kursanalyser på kursens hemsida som är tillgänglig för både studenter som läst kursen och som söker kursen inom programmet.

Revideringen av programmet skedde i samverkan med studenterna på programmet. Dialog med studenterna har resulterat i bättre hantering och förbättringar i samband med grupparbeten, bristande kommunikation inom lärlaget, oklarheter kring administrativa rutiner samt examination.

I intervjuer med studenter framkommer att de elektroniska kursutvärderingarna inte upplevs vara givande. Det är få lärare som skapar möjlighet i klassrummet, eller på annat sätt, till reflektion över kursens kvalitet. De upplever inte heller att de får återkoppling på kritik som framförts. Lärosätet bör således se över hur studentinflytande i form av kursvärderingar och dialog med studenterna ska se ut. Summativa bedömningar efter kursens/programmets slut kan förbättras, men formativa bedömningar under kursens och programmets gång kan ha ett stort värde. Ofta sker sådana informellt och beroende på klassrumssituation och lärare, men kan systematiseras och rutiniseras genom diskussion och överenskommelser i lärarkollegiet.

Kriterium 7: I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande.

På fakultets- och institutionsnivå har ett jämställdhetsintegreringsarbete påbörjats. Det finns en medvetenhet om obalans mellan könen vad gäller sökande till programmet, registrerade och studenter som tar ut sin examen.

Det är samtidigt ett problem att det generellt är färre män som är sysselsatta i besöks- och turismnäringen.

Man strävar efter att bjuda in både kvinnor och män i olika positioner vid till exempel gästföreläsningar. Samtidigt är det inte alltid enkelt då det finns en obalans i könsfördelningen även på arbetsmarknaden.

Kunskap om genus och jämställdhet ingår som lärandemål och specifika examinationsuppgifter i kurser. Vid val av kurslitteratur strävar man efter balans mellan författare av olika kön, men det är samtidigt en utmaning att turismforskningen länge varit mansdominerad vilket avspeglas i tillgänglig litteratur.

Vad gäller könsbalansen i lärargruppen finns en medvetenhet om en viss obalans då alla fyra professorerna är män men i övrigt är fördelningen jämn mellan män och kvinnor i lärarkollegiet. En kartläggning har nyligen gjorts av institutionsledningen gällande utrymme för forskning och undervisning samt fördelning av kursansvar och administrativa uppdrag mellan könen.

3.2.2 Slutsatser och rekommendationer

Är bra – goda exempel

- Utbildningen har ett välorganiserat system för arbetslivsanknytning
- Att det utifrån konstruktiv länkning finns tydliga bedömningskriterier för olika betyg på självständiga arbeten, samt att studenterna får denna information

Bör åtgärdas

- Stärka söktrycket med speciellt fokus på att utjämna obalansen mellan könen bland studenter i utbildningen
- Förbättra kommunikationen till studenter vad avser helhet och progression i utbildningen
- Stärka studenters måluppnåelse gällande metodfrågor

- Stärka studenters färdigheter och förståelse av analys och särskilt kopplat till teori inom valt ämnesområde för det självständiga arbetet
- Motverka tendenser till inlåsningar hos personalen gällande vem som undervisar och vem som forskar
- Tecken på otydlighet i förhållandet mellan bredd vs djup inom huvudområdet, framförallt vad gäller valet av kurser och teman i programmet samt hur lärandemålen för dessa relaterar till programmålen
- Kommunicera tydligare till studenter vilken kompetens de har i sin examen

Måste åtgärdas

- Stärka återkopplingen från studenter gällande värderingar av kurser och program
- Bristande fasta resurser och oklart fokus vad avser kontinuerlig pedagogisk utveckling
- Bristande skrivkunskaper hos studenterna

4 Kulturgeografi

Kandidatexamen i kulturgeografi uppnås inom ramen för Samhällsplanerarprogrammet. Självvärderingen visar att det finns ett stort engagemang för pedagogiska frågor och verksamhetens utveckling, och aktivt stöd för studenter i deras skrivande. Huvudområdet står emellertid inför flera utmaningar, som exempelvis balansen mellan dels en professionsorienterad utbildning och det akademiska ämnet kulturgeografi, dels mellan de olika ämnena inom ramen för programmet. Vi ser flera utvecklingsområden för huvudområdet. Detta kan ses som gemensamt för samtliga examensnivåer inom Samhällsplanerarprogrammet eftersom vi inte kommer att lämna några rekommendationer kring högskoleexamen på grund av att den inte längre ges.

4.1 Högskoleexamen

4.1.1 Redovisning utifrån de sju bedömningskriterierna

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten.

Självständiga arbeten

De självständiga arbetena visar inslag av bristande måluppfyllelse. Till exempel uttrycks detta genom att arbetena vilar på en svag vetenskaplig grund, svag eller ostrukturerad teori, samt litteraturöversikt som visar bristande kännedom om områdets teoretiska grund. De har dessutom svag förståelse av metod och metodologi genom felaktigt använd terminologi och visar på ett oreflekterat användande av tillsynes slumpmässigt valda metoder. Det finns också i de flesta fall en avsaknad av förståelse av etiska perspektiv. Det mål som däremot i princip genomgående uppvisar hög måluppfyllelse

utgörs av hur arbetena har formulerat frågeställningar och samlat in samt tolkat informationen.

Bedömning av självständiga arbeten, högskoleexamen i kulturgeografi

Mål				
K1	K1.1	K1.2	F1	V1
2	2	2	2	2
1	1	1	2	1
2	2	2	3	2
1	1	1	2	1
1	1	1	1	1

4.1.2 Slutsatser och rekommendationer

Eftersom högskoleexamen i kulturgeografi inte längre används inom Samhällsplanerarprogrammet finns ingen anledning att ge några rekommendationer baserat enbart på läsning av självständiga arbeten för högskoleexamen i tidigare versioner av utbildning.

4.2 Kandidatexamen i Kulturgeografi

4.2.1 Redovisning utifrån de sju bedömningskriterierna

Organisation

Kandidatexamen i kulturgeografi kan uppnås inom ramen för Samhällsplanerarprogrammet 180 hp, där även statsvetenskap och sociologi utgör huvudområden för kandidatexamen. I programmet väljer 90% att ta ut en examen i kulturgeografi. Programmet ger en bred såväl som specialiserad

utbildning som förbereder för arbete inom privat såväl som offentlig sektor. Enligt självvärderingen ingår mångvetenskapliga aspekter på hållbarhet som en viktig profil i programmet. Fördjupningskurser inom respektive huvudområde läses under termin 3 där några kurser läses gemensamt av alla på programmet medan andra är valbara. Termin 5 kan utgöras av utlandsstudier, verksamhetsförlagd utbildning eller högskolekurser. All utbildning sker på helfart och på campus.

1. Utbildningarna ska nå kraven i högskolelagen och högskoleförordningen, dvs. de faktiska studieresultaten ska motsvara de förväntade studieresultaten.

Självständiga arbeten

De självständiga arbetena i kulturgeografi på kandidatnivå visar generellt på stor variation i kvalitet, där uppsatserna antingen har bristande måluppfyllelse för alla mål eller mycket hög måluppfyllelse. Det är därför svårt att utifrån de självständiga arbetena skilja ut något mål som särskilt kan förklara bristande eller mycket hög måluppfyllelse. Vad som sticker ut något är en svag ämnesförankring i flera uppsatser och mekanisk bearbetning av metod utan egentlig förståelse för metodologi.

Bedömning av självständiga arbeten, kandidatexamen i kulturgeografi

Mål											
K1	K1.1	K1.2	K1.3	K1.4	F1	F1.1	F1.2	V1	V1:1	V1.2	V1.3
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	2
1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1

Söktryck och progression

Utifrån studenters synpunkter och önskemål började en ny studieplan för programmet gälla för antagna HT16. Huvudsakligen var skälet till förändringen att inrätta ett mer tydligt val mellan programmets tre huvudområden genom balans i kurser innan termin 3 där val av huvudområde görs och därmed även för examensområde. Behörighetskraven till programmet för engelska ändrades också till engelska B för att studenterna ska ha bättre förkunskaper när de möter engelska texter i utbildningen. Sökantalet verkar inte ha påverkats av denna förändring av behörigheten. Söktrycket till utbildningen följer en positiv trend och antalet utbildningsplatser utökas från HT19. Genomströmningen ligger runt 70%.

I en bilaga finns en utbildningsmatris som illustrerar utbildningens mål (kulturgeografikurser som kvalificerar för kandidatexamen i kulturgeografi inom samhällsplanerarprogrammet är markerade i gult). I matrisen ingår endast de nationella examensmålen, alltså presenteras inga lokala examensmål för utbildningen. Av utbildningsmatrisen framgår att man i samhällsplanerarprogrammet delvis eller helt inkluderar och delvis eller helt examinerar alla målen på kurser i kulturgeografi särskilt under termin 1, 2, 3 och 6, men även delvis termin 5 (genom valbara kurser) i programmet. Det ses i självvärderingen som en fördel att kurser i andra ämnen ligger insprängda i programmet då lärandet inom ämnet gynnas av den mognad som då sker när studenten möter andra samhällsvetenskapliga perspektiv.

I självvärderingen framgår att kulturgeografi har en stark position inom programmet. Till exempel väljer nästan alla studenter att ta ut examen i kulturgeografi. Kursstrukturen i programmet innebär att ämnet introduceras och fördjupas obligatoriskt för alla, samt att andra kurser inom ämnet är valbara. Det betyder att primärt läses och examineras kurser i kulturgeografi termin 1, 2 och 3 samt knyts ihop termin 6. En risk eller möjlig svaghet med denna struktur är att det blir ett glapp i progressionen eftersom kurser i ämnet är utspridda över 3 år. Det sägs i självvärderingen att denna utbildningsmatris säkerställer att kursplanernas lärandemål relaterar till examensmål och att den följs upp varje år. Det förklaras dock inte närmare hur länkningen i praktiken säkerställs, eller vad som menas utöver att man i en matris anger relationer

mellan kurser i ämnet och mål enligt examensfordringarna. Bedömaregruppen uppmärksammar att det är bra att det finns en matris som visar kopplingen mellan kurser och mål. Däremot saknas underlag som visar hur konstruktiv länkning mellan lärandemål och examinationer i kurser kopplar till målen i examensfordringarna och på så sätt säkerställer förutsättningar för överensstämmelse mellan förväntade och faktiska studieresultat.

Det kan också noteras att samtliga kursera i kulturgeografi på programmet, utom "uppsatsterminens" 30hp-kurs, benämns "samhällsplanering". Det innebär en snäv avgränsning, eller tydlig specialisering, av kulturgeografi, nämligen det som direkt relaterar till samhällsplanering. På kursrubriknivå återfinns metodkurser i kulturgeografi som *Samhällsvetenskaplig metod och uppsats* respektive *Samhällsplanerarens metoder*. Detta tyder på en tydlig avgränsning och yrkesinriktning av kulturgeografi. Dock menar man i självvärderingen att det är en styrka att studenter ges både bredd och djup i sin förståelse av samhällsvetenskap i stort samt brytpunkterna mellan olika ämnen i relation till kulturgeografi. Denna kommentar relaterar också till informationen i *Anvisningar för vetenskapligt arbete i kulturgeografi* där det anges att en s.k. "B-uppsats" har utgångspunkt i en samhällsfråga som sedan relateras till kulturgeografisk litteratur. Motsvarande för en s.k. "C-uppsats" är att den ska ta avstamp, inte i tidigare kulturgeografisk forskning, utan i tidigare forskning med relevans för huvudområdet kulturgeografi. I anvisningarna för "B-uppsats" nämns inte heller tydligt kulturgeografisk teori eller metodtradition.

Det anges i självvärderingen att information och kommunikation med studenterna är viktigt för kvalitetsarbetet och den konstruktiva länkningen. Det är inte tydligt hur detta görs utöver att delge information i kursplaner och på lärplattformar samt i kursguider. Det är även osäkert om studenterna tar till sig och förstår informationen i kursplanerna och via lärplattformen, och på det sättet till exempel kan förstå innehåll och progression mellan kurser i relation till examensfordringarna.

Förberedelser för det självständiga arbetet

Utbildningen i kulturgeografi på programmet innehåller 2 mer omfattande självständiga arbeten och där "B-uppsatsen" under termin 2 är mer av en övning inför det avslutande självständiga arbetet ("C-uppsatsen") som kvalificerar för kandidatexamen i kulturgeografi. Tydliga reviderade regler anger examinatorns roll, där det särskilt lyfts fram vikten av att skilja på examinator (sätter betyg), examinerande lärare (bedömer och föreslår betyg) och handledare. Detta torde vara ett bra sätt att organisera arbetet i relation till de faktiska studieresultatens rättssäkerhet. Därutöver finns också tydliga anvisningar och beskrivningar av bedömningskriterier för de självständiga arbetena där det till exempel anges vad som är centralt för bedömningen och vad som ska uppnås i förhållande till de två betygsnivåerna (G, VG). I beskrivningarna av bedömningskriterierna anges till exempel tydligt att arbetet ska vara relevant för, och förankrat i, ämnet kulturgeografi. För väl godkänt krävs även att komplexa områden med fördjupad teori, metod och analys skall vara behandlade. I samma dokument finns också tydligt angivet vilket ansvar som ligger i olika roller, till exempel studentens ansvar. Detta dokument i sin helhet kan sannolikt bidra till att studenterna kan uppnå de förväntade studieresultaten i samband med det självständiga arbetet.

I kulturgeografi ska de självständiga arbeten, enligt ovan, ses som en helhet (SV, Kau). Som det påpekas i självvärderingen är det självständiga arbetet en del i en helhet och betraktas inte som en "slutexamen". Som en del av "c-uppsatsen" ska en kulturgeografisk undersökning göras. Sammantaget utifrån beskrivningen av "c-uppsatskursen" och anvisningarna för självständiga arbeten kan man fundera på om det är tillräckligt tydligt vilka delar och bedömningskriterier som avser kulturgeografi respektive samhällsplanering och även samhällsvetenskap i stort. Det kan därför vara ett förslag att se över hur man för studenterna tydliggör den specifika kulturgeografiska ämnesgrunden, vilket borde vara till gagn för de faktiska studieresultaten inom huvudområdet.

I självvärderingen framgår att man kommunicerar information om kurser via den digitala plattformen Canvas. Detta i syfte att synliggöra kopplingar mellan undervisning, lärandemål och examinationer. Till kurser finns också

kursguider i syfte att göra förutsättningarna för kursen tillgängliga och tydliga för studenterna.

Det vetenskapliga skrivandet stöds av ett samarbete med svenskämnet vid universitetet, vilket torde innebära goda förutsättningar för att studenter skall kunna uppnå förväntade studieresultat inom detta område. Vidare finns det genomgående i utbildningen inslag som syftar till att stärka studenternas förmåga till kritisk reflektion och värdering. Inte minst genom arbete med olika verklighetsbaserade "case", samt examinationer som inkluderar praktiska inslag av samhällsplaneringsarbete. Det innebär att det på detta sätt skapas förutsättningar att nå examensmålen även om det i bedömningen av de självständiga arbetena i denna utvärdering är svårt att se att de faktiska resultaten verkligen motsvarar det förväntade i detta avseende.

Kriterium 2: Undervisningen ska fokusera på studenters lärande.

Det anges i självvärderingen att all undervisning är studentcentrerad i enlighet med universitetets kvalitetspolicy. Här pekas det särskilt ut att delaktighet och aktivitet från studenten är avgörande för djupinläring. Till exempel görs den konstruktiva länkningsen i utbildningen tydlig för studenter vid kursstarter, samt att lärare förväntas vara öppna gentemot studenters frågor både i lärosalar och i andra sammanhang. Studentcentrerat lärande är också skälet till varför man försöker etablera kontinuitet inom ämnet vad gäller kursansvar och undervisningsmoment.

Olika examinationsformer används och ofta med fokus på skriftlig tentamen vid grundläggande kurser eller moment. Mer omfattande bearbetning av teori och begrepp examineras genom skriftliga PM och seminarier. Arbeten sker både enskilt och i grupp. Studenter uppmuntras även att ta del av aktiviteter utanför det formellt organiserade lärandet i form av tips om seminarier, böcker, filmer, poddar och andra evenemang.

Lärarna påpekar bristen på grundläggande skrivkunskaper hos studenterna, vilket lyfts fram som en utmaning. Lärarna efterfrågar mer stödinsatser. Under flera kurser finns ett samarbete med svenskämnet för undervisning i akademiskt skrivande och muntlig framställning.

Återkoppling

På universitetet finns krav på återkoppling och dokumentation av examination och dessa följs av ämnet kulturgeografi enligt självvärderingen. Vidare tränas studenter under utbildningens gång att ge och ta konstruktiv feedback genom handledning, seminarier och andra examinationer. I intervjuer med studenter framkommer emellertid en mer kritisk bild. Feedback upplevs som minimal eller "som en siffra bara". Det efterfrågas mer återkoppling på skrivandet/det akademiska hantverket.

Kriterium 3: Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

I självvärderingen framgår att ämnet har ett förhållningssätt i sin tjänsteplanering och kursbemannning som ska stödja att all personal ska både forska och undervisa. I princip har alla lärare inom ämnet disputerat och flertalet är också aktiva forskare. Man strävar också efter att personalens forskningsprofiler ska speglas i utbildningen. Det tycks också pågå en översyn över möjligheten att stärka kompetensen inom ämnet genom nyrekrytering av lärare och doktorander med koppling till samhällsplanering. Lärare i utbildningen är också i viss utsträckning författare av litteratur som används i kurser.

Översyn görs inför varje kursstart samt att inom kursen finns möjlighet att komplettera med litteratur under kursens gång. Studenter tränas också i att söka aktuell forskning genom vetenskapliga artiklar, främst på "uppsatskurserna".

Fördelning av handledare sker om möjligt utifrån lärares enskilda expertis vilket ger studenterna god kontakt med aktuellt forskningsläge.

I intervjuer med studenter framkommer dock att de inte upplever en närhet till forskningsmiljön. De saknar kunskap om vad lärarna forskare om, och vilka tidskrifter i kulturgeografi som kan tänkas vara relevanta för utbildningen. Lärare å sin sida nämner att tiden är pressad, att vissa lärare blir hårt belastade.

I intervjuerna framkommer också att en del studenter har en uppfattning om att "teori" bör vara direkt praktiskt tillämpbar, och att de blir besvikna om så inte är fallet. Att studenter ofta har ett instrumentellt förhållningssätt till teori framkommer även i bedömningen av självständiga arbeten. Det är nog inte en ovanlig syn hos studenter som läser inom ramen för ett mer yrkesorienterat program. Det kan emellertid ses som ett uttryck för att studenter behöver få en fördjupad förståelse för olika typer av teori, dess olika relevans i vetenskapliga såväl som mer tillämpade sammanhang. Den typen av förståelse kan troligtvis stärka kunskapen i ämnets vetenskapliga grund.

Praktisk kunskap

Under utbildningen gör studenterna analyser av olika verklighetsbaserade "case" kring hållbar stads- och glesbygdsplanering, tillgänglighet i samhället och olika dilemman kopplat till fysisk planering på kommunal nivå. I utbildningen studeras även lokala och regionala planeringsprocesser samt konkreta planeringsärenden. Till exempel tar studenterna fram en fiktiv fördjupad översiktsplan och gör konsekvensanalys, samt utför kritiska analyser av regionala utvecklingsplaner och definitioner av begrepp såsom tillväxt, utveckling och hållbarhet.

I utbildningen medverkar yrkesverksamma samhällsplanerare i stort sett i samtliga kurser. Studenterna kommer i kontakt med dessa genom exkursioner, gästföreläsningar och olika former av projektarbeten. Den valbara terminen innebär också möjlighet till koppling till beprövad erfarenhet genom verksamhetsförlagd utbildning. Koppling till praktiken säkerställs genom representation i programråd.

Kriterium 4: De som är verksamma i utbildningen ska ha aktuell högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens.

I undervisningen ingår förutom traditionella föreläsningar och seminarier också laborationer och exkursioner, vilket visar på en bredd och variation i undervisningsformer. Eftersom utbildningen har en tydlig inriktning mot ett

yrke som samhällsplanerare finns en pedagogisk grundsyn kring att studenter under utbildningen skall ställas inför examinationer som kräver förmåga att problematisera. Generellt i utbildningen försöker man förmedla till studenterna att lärande är en livslång process.

Vidare nämns i självvärderingen en strävan i att examinationer ska vara formativa. Till exempel har man infört frivilliga workshops där studenterna kan träffa lärare inför examinationer och ta upp frågeställningar. Motsvarande workshops erbjuds efter examination för att ge studenterna möjlighet till fördjupad feedback. Även kontinuerlig utvärdering anses viktig för en fungerande konstruktiv länkning av kurser och att detta sker utifrån ett formativt synsätt. Undervisningen tycks på många sätt ge goda förutsättningar för att studenter ska uppnå kunskapsmålen, men en viss kritik kring organisationen och samordningen mellan kurser framkommer vid intervju med studenter.

Inom kollegiet diskuteras regelbundet pedagogiska frågor, till exempel vid ämneskollegium, programmöten, planeringsdagar och pedagogiska seminarier samt kursmöten. Lärare som undervisar i ämnet uppfyller krav på högskolepedagogisk kompetens antingen genom formell utbildning eller lång erfarenhet. Det sker också regelbundet på institutionen kompetensutveckling med workshops kring "blended learning", "flipped classroom" eller distansutbildning.

På universitet finns en särskild karriärstege baserad på undervisningsmeriter. Lärare kan bli utnämnda till meriterade och excellenta efter sakkunnigbedömning. Vid universitetet finns även ett pedagogiskt pris. På institutionsnivå upprättas vid medarbetarsamtalen en individuell kompetensutvecklingsplan där pedagogisk kompetens ingår.

Kriterium 5: Utbildningen ska vara användbar för studenter och samhället.

Ett uttalat yrke som programmet utbildar för är samhällsplanerare och programmets struktur byggs upp genom skärningen mellan akademisk ämneskunskap, aktuell forskning inom fältet och samhällsplaneringens praxis. I utbildningen läggs stor vikt vid att studenterna ska kunna gå direkt ut i ett

kvalificerat yrkesliv. För att göra detta tydligt för studenterna bjuds regelbundet representanter in från relevanta arbetsgivare. Det finns inom utbildningen ett väl utvecklat kontaktnät och på fakultetsnivå finns en samverkanskoordinator som sluter avtal med relevanta arbetsgivare samt en kontaktgaranti med Karlstads kommun som säkerställer närhet mellan utbildning och profession.

Man bjuder även in alumner för att berätta för nuvarande studenter vad man arbetat med efter utbildningen. Exkursioner och studiebesök förekommer som examination och då kopplat även till praxis inom olika områden av samhällsplanering. Enligt självvärderingen har utbildningen en uttalad profil mot hållbarhet, vilket också stärker utbildningens samhällsrelevans.

I självvärderingen framgår att arbetsmarknaden för studenter med examen från programmet för närvarande är god. Kulturgeografi svarar väl mot studenters intresse och framtida kravbild för yrken inom samhällsplaneringsområdet. Vid intervjuer med studenter framkommer det dessutom att de är mycket nöjda med branschkontakterna. Var 3:e år följer universitet upp tidigare studenter genom en alumnundersökning. Från undersökningen 2017 visas att andelen alumner som känner sig förberedda för arbetslivet som samhällsplanerare har ökat till över hälften av de svarande.

Kriterium 6: Studenterna ska ha inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen.

I självvärderingen anges att samtliga större förändringar kommuniceras med studentrepresentanter i fastlagda organ.

Ansvaret för kursvärderingar vilar på kursansvarig genom centrala kurskopplade utvärderingar och genom vardagliga samtal med studenterna och undervisande lärare på kursen, vilket möjliggörs genom en hög närvaro och tillgänglighet bland lärarna i ämnet. Kursvärderingar samlas på en för ämnet gemensam digital plattform (intranät). Kursansvarig lärare kommenterar resultaten på den centralt administrerade enkäten och redovisar eventuella åtgärder och en analys till prefekten för institutionen. Resultaten publiceras på kursens hemsida efter kursens slut.

Vid de programenkäter som ibland genomförs är tyvärr svarsfrekvensen mycket låg. Därför görs även muntliga/skriftliga utvärderingar av kursansvarig direkt i samband med kursavslut. Intervjuer med studenter visar att de elektroniska kursutvärderingarna inte upplevs vara så givande. Det är få lärare som skapar möjlighet i klassrummet, eller på annat sätt, till reflektion över kursens kvalitet. De upplever inte heller att de får återkoppling på kritik som framförts. Lärosätet bör således se över när och hur kursvärderingarna sker. En rekommendation är att arbeta med att förbättra såväl summativa värderingar efter kursens/programmets slut, som formativa värdering och moment som uppmanar till dialog med studenterna under kursens/programmets gång.

Studentrepresentanter i institutionsråd och programråd utses av kåren. I självvärderingen anges att det för framtiden är viktigt att studenterna utnyttjar alla vägar till inflytande, såväl formella som informella, och även de vägar som leder till att de kan forma sin egen utbildning genom val av kurser och teman för uppgifter. Engagemanget från studenter i dessa organ är ofta svagt, och lärosätet bör se över hur detta engagemang kan öka.

Kriterium 7: I utbildningen ska ett jämställdhetsperspektiv mellan män och kvinnor vara säkerställt och integrerat i såväl utformning som genomförande.

Könsfördelningen bland studenter i programmet och i ämnet är jämn. Detta gäller även genomströmning.

Universitetet har ett pågående jämställdhetsintegreringsarbete och val av kurslitteratur görs med genus- och mångfaldhetsperspektiv. Förståelse för det goda samhällsbygget inkluderar kunskap om hållbarhet, genus och integration. För utbildningen finns även ett övergripande utbildningsmål som inkluderar kunskap om genusvetenskapliga analytiska begrepp.

Vad gäller personal så delas programledaransvaret mellan en man och en kvinna. Bland lärarna finns idag något fler män än kvinnor vilket också återspeglas i kursansvaret. Lärargruppen i ämnet är liten och det finns därmed begränsade möjligheter att planera helt könsneutralt.

4.2.2 Slutsatser och rekommendationer

Är bra – goda exempel

- Att de pedagogiska frågorna diskuteras på ett systematiskt sätt och får en tydlig plats i verksamhetens utveckling
- En bra utveckling mot formativa examinationer, t ex frivilliga workshops för och efter examinationer
- Det finns ett utvecklat språk- och skrivstöd
- Att det utifrån konstruktiv länkning finns tydliga bedömningskriterier för olika betyg på självständiga arbeten och att studenterna får denna information
- Väl utvecklat system för arbetslivskontakter

Kan åtgärdas

- Analysera och följ upp konsekvenserna av att ämnet har en specifik och avgränsad inriktning inom programmet, då det kan innebära en risk att studenter inte förmår relatera denna del till ämnet i sin helhet
- Säkerställ balansen mellan vetenskaplig ämnesfördjupning i kulturgeografi i relation till branschnära utbildning
- Säkerställ utrymme för och arbete med formativa examinationer
- Stärk personalstyrkan i relation till studenttillströmning och särskilt med avseende på jämställdhet i balans
- Säkerställ en jämnare balans mellan kulturgeografi och andra ämnen inom samhällsplanerarprogrammet

Bör åtgärdas

- Stärk engagemanget från studenter i formella organ

4.2.3 Examen via fristående kurser och andra utbildningsvägar

I självvärderingen framgår att situationen för ämnet vad gäller fristående kurser och magister/masterutbildning är svag och behöver åtgärdas för framtiden, antingen genom omstrukturering eller nedläggning.

I självvärderingen finns på sid 35-36 information om en magister/master i kulturgeografi inom ramen för Regionalt samhällsbyggande 60/120hp. Där anges att sedan HT14 har totalt 3 studenter fullföljt en magisterutbildning och 2 en masterutbildning med kulturgeografi som examen. Det pågår en intern utvärdering av programmet mot bakgrund av det låga studentantalet. Från HT16 är hela utbildningen på engelska. Det är för få studenter som läser uppsatskurserna och därför kan seminarier och läsningar mellan studenter sällan genomföras (sid 44) och därför sker uppsatsarbetet i princip uteslutande med stöd av handledare.

5 Slutreflektioner

I Treklöverutvärderingen av geografi, kulturgeografi och turismvetenskap vid Karlstads universitet, Linnéuniversitetet och Mittuniversitetet har bedömargruppen identifierat några gemensamma utmaningar för lärosätena som är av mer övergripande och generell karaktär. I denna slutdiskussion vill vi passa på att lyfta dessa, eftersom vi tror att de kan relevanta för samtliga lärosäten att reflektera över och ta med i utvecklingsarbetet. Det är även vår förhoppning att dessa kan ligga till grund för gemensamma diskussioner mellan lärosätena, eller genom andra samarbeten. Utbildningar inom Turism har exempelvis ett etablerat nationellt samarbete i form av det s.k. NATU nätverket (Nätverket för turismutbildningar). Detta, eller liknande forum, kan vara lämpliga plattformar för att föra en vidare diskussion kring kvalitetsutveckling, och i synnerhet lyfta utmaningar av strukturell karaktär. I diskussionen nedan finns också några övergripande reflektioner kring utvärderingsprocessen som sådan.

Söktryck och variationer i studentgruppen

Samtliga lärosäten och ämnen i denna utvärdering står inför utmaningar med antingen sjunkande eller lågt söktryck, och/eller små studentkullar. Att följa upp, analysera orsaker, och försöka motverka att söktrycket sjunker, eller att studentgrupper blir alltför små, är således av stor vikt, samtidigt som det skall säkerställas att studenterna verkligen når examensmålen. Ett generellt mönster som framkommit i självvärderingarna är även att det finns stor varians i kunskapsnivå och typer av kunskap bland studenter som påbörjar utbildning. På grund av dessa pedagogiska förutsättningar vill vi här betona vikten av att lärosätena säkerställer resurser som skrivstöd, studieverkstäder osv. På ämnesspecifik kurs- och utbildningsnivå handlar det om säkerställa och utveckla skriv- och analysträningar av olika slag med tydlig återkoppling till studenterna, handledningens organisering och handledarresurser, samt

kommunikation till studenter om villkor och krav som ställs på högre utbildning.. Vi återkommer till några av dessa faktorer i diskussionen nedan.

Balansen mellan en forsknings- och undervisningsmiljö

Vi utgår från antagandet att en hållbar forskningsmiljö är en viktig förutsättning för en hållbar utbildningsmiljö, och att närheten till forskningen dessutom är en förutsättning för att säkerställa och utveckla den vetenskapliga grunden för ett huvudområde. Vi skulle vilja lyfta fram några faktorer som vi anser kan äventyra balansen mellan forskning och utbildning. I de fall då forskningsmiljön är stark, men söktrycket hos studenter är lågt, finns en risk att studenter tappar intresset för utbildningen om de upplever att denna inte prioriteras i relation till forskning. Studenterna, i synnerhet de som är mer yrkesorienterade i ämnen som turismvetenskap eller de som läser program som samhällsplanerarprogrammet, lockas inte främst av en stark forskningsmiljö utan av andra skäl, t ex att utbildningen innehåller arbetslivsorienterade moment. Här är det av extra vikt att följa upp de pedagogiska förutsättningarna med avseende på vad som faktiskt lockar studenter, vilka förväntningar de har, och vad detta innebär för pedagogiska konsekvenser för utbildningens genomförande. På liknande sätt kan utbildningsmiljöer där forskningsanknytningen är svag riskera att förstärka en obalans där huvudområdets ämnesvetenskapliga grund inte utvecklas på ett tillfredställande sätt.

En utbildningsstrukturell faktor som kan försvaga möjligheter till utveckling av ett huvudområde är dess programberoende. Det kan vara svårare att nå ämnesmässig fördjupning inom ett huvudområde inom ramen för utbildningsprogram då fler huvudområden behöver enas om hur studenter skall uppnå examensmålen. Progression med avseende på fördjupning och breddning inom huvudområdet, och bestämningen av ämnesspecifika lärandemål, blir en pedagogisk utmaning då program ofta använder sig av t ex både breddkurser och samläsning och där programstrukturen är svår att påverka. Detta innebär att det faktiska studieresultatet som mäts i form av självständiga arbeten som kvalificerar för examen inom ett huvudområde de

facto är beroende av både faktiska och förväntade studieresultat på programnivå som huvudområdet själv inte ensidigt kan bestämma över.

En annan risk som identifierats för utbildning inom ett huvudområde är en skev tjänstefördelning som skapar "inlåsningar". Samma personal kan ha stor undervisningsbelastning, och därmed inte "komma loss" med forskning, medan de som företrädesvis forskar ej tilldelas undervisningsuppdrag. En annan viktig aspekt att beakta här är könsfördelningen, då det tycks finnas en tendens att tyngre administrativa uppdrag som kursansvarig och studierektorframförallt ges eller tas av kvinnor, och där män har mer forskningstunga arbetsuppgifter. Detta skapar olika och skeva förutsättningar för karriärutveckling, och är något som lärosätena särskilt bör beakta i perspektiv av jämställdhet.

Balansen mellan akademisk utbildning och yrkesutbildning

Balansen mellan forskning och utbildning har även betydelse för balansen mellan akademisk utbildning och förväntningar och krav på yrkesrelevans. Många av de självständiga arbeten som granskats i utvärderingen formulerar sitt ämne utifrån praktiska utgångspunkter snarare än vetenskapliga, vilket kan begränsa möjligheterna att uppnå de ämnesvetenskapliga kraven som ställs enligt examensfordringarna. Här finns en uppenbar risk att arbetslivsanpassningen tränger undan den vetenskapliga ämnesteorietiska förankringen. Problematiken pekar generellt på behovet av att säkerställa en fördjupad ämnesvetenskaplig diskussion inom ramen för utbildningen, exempelvis om relationer mellan teori, empiri, och praktisk tillämpning samt en problematisering av dessa distinktioner. Såväl utbildningens, huvudområdets, och den ämnesvetenskapliga relevansen av de självständiga arbeten som kvalificerar för examen skulle kunna ytterligare tydliggöras genom utbildningsmoment där diskussioner och problematiseringar av olika typer av kunskap görs utifrån aktuell forskning inom huvudområdet. Här handlar det om att utveckla studenters förståelse av, och kunskaper om, de krav som ställs på akademisk och vetenskapligt underbyggd kunskap i förhållande till praktisk arbetslivsrelevans. Generellt sett behöver fördjupade

kunskaper, färdigheter och värderingsförmågor gällande vetenskapsteori och metodologi utvecklas och säkerställas inom de olika utbildningarna och huvudområdena. Detta behöver nödvändigtvis inte ta formen av fler föreläsningar och mer litteratur i vetenskapsteori, utan lika viktigt är att skapa förutsättningar för studenterna att praktiskt träna teoretiska och metodologiska kunskaper genom skriv- och analysövningar, vilka också inkluderar tydlig återkoppling genom lärarhandledning. Genom den här typen av undervisningsmoment kan studenten tränas i att uppnå kraven på ämnesvetenskaplig kunskap, men också hur denna både kan särskiljas från, och komplettera, yrkesorienterad praktisk kunskap.

"Vad blir jag?" Utbildningens relevans för samhälle och yrkesliv

I synnerhet turismutbildningarna tycks inte vara riktigt tydliga kring vilken roll de har, bör, eller vill ha, inom ett spektrum av användningsområden och nyttoperspektiv, vilket i sin tur tenderar att göra studenterna osäkra på vad de utbildar sig till. Ambivalensen återspeglas i organiseringen av utbildningarna, vilka ser lite olika ut på lärosätena. Turismvetenskap är en egen akademisk vetenskaplig disciplin, men samtidigt används området turism som komplettering och tillämpning inom andra akademiska huvudområden, vilket kulturgeografi är ett tydligt exempel på. Det är också sannolikt att de olika miljöerna vid lärosätena lockar och fostrar studenter med lite olika yrkesambitioner. Vid Linnéuniversitet är turismutbildning en del av en ekonomihögskola och med fokus styrt mot management och företagsnära yrkesanknytning. Vid Karlstads universitet, som del av GMK, blir samhällsplaneringsinriktningen mer tydlig, medan Mittuniversitetets turismutbildning har en tydligare självständig ämnesdisciplinär identitet, även om detta inte nödvändigtvis gör studenterna tryggare med sin utbildning och yrkesidentitet.

Ett återkommande tema är studenternas frustration av att inte förstå och kunna kommunicera sin möjliga arbetsmarknad. "Vad blir jag?" Alla lärosätena erbjuder kontakter med näringslivet, och det finns exempel på väl utvecklade kontakter med potentiella arbetsgivare. Ändå kan det vara svårt

för studenter att förstå sin kommande arbetsmarknad, bland annat beroende på att den är bred och mångfacetterad. Sannolikt skulle turismutbildningarna kunna dra nytta av tydligare kartläggningar av möjliga yrkesvägar, efterfrågan, och karriärvägar inom olika segment. Detta kan göras både genom alumnkartläggning och genom analyser utifrån ett utbudsperspektiv. Även ämnet turismvetenskap såväl som utbildningarnas attraktivitet skulle kunna tydliggöras och stärkas om de olika yrkesmöjligheterna blev tydligare.

Detta hänger i sin tur samman med i vilken mån lärosätena lyckas hitta en balans mellan att å ena sidan erbjuda attraktiva och tydliga program som studenter kan förstå och attraheras av, och andra sidan säkerställa att examensfordringarna uppfylls inom respektive huvudområden med tillhörande krav på ämnesprogression och ämnesvetenskaplig kvalitet.

I denna utvärdering har uppdraget innefattat att utvärdera ämnen som är huvudområde för examen på grund- och avancerad nivå. Som framgått handlar det nästan uteslutande om att studenter tar examen i dessa ämnen inom ramen för program (och inte genom fristående kurser), och därför har mycket av diskussionen och reflektionerna rört sig kring spänningar just mellan ämnen och program. Det examensbevis studenter erhåller anger huvudområdet för examen, åtföljt av en bilaga som beskriver utbildningen. Man kan då fråga sig vilken roll programmets identitet och innehåll har i relation till ämnets bredd och fördjupning mot examina.

Såväl turismvetenskap som kulturgeografi (inom ramen för specifika program) erbjuder någon form verksamhetsförlagd utbildning (VFU) på alla tre lärosätena. En organisatorisk fråga som diskuterats under utvärderingen är den terminsmässiga placeringen av VFU respektive självständigt examensarbete. Dels tycks det vara svårt att motivera studenter att skriva uppsats när de redan varit ute på VFU och står med halva foten i yrkeslivet, dels kan det vara fördelaktigt att komma igång med sin karriär genom en fortsatt anställning, i någon form, där man genomfört sin VFU.

Bedömargruppen har resonerat om att kvaliteten i det självständiga arbetet som kvalificerar för examen eventuellt kan påverkas negativt av att studenterna inte är inne i ett "akademiskt flow" när de ska genomföra sitt

examensarbete utan kanske uppfattar detta mer som ett nödvändigt ont efter att ha varit ute i yrkeslivet.

Mot denna bakgrund kan det vara värt att lyfta frågan om det, för de utbildningar som har VFU förlagd till termin 5 och där examensarbetet genomförs termin 6, kan finnas anledning att byta plats på dessa kurser. Frågan är naturligtvis inte isolerad utan relaterad till progression i och mellan kurser på utbildningen. En särskilt viktig aspekt är lärandemål och förväntat utfall av VFU-kurser, samt hur man väger det självständiga arbetet som kvalificerande för examen. Skall detta uppfattas som det sista som genomförs på utbildningen, eller kan man genomföra detta tidigare? Skall behörighetskrav vara t ex 150 hp, eller räcker det med t ex 60 hp inom huvudområdet?

Balansen mellan en formell och informell lärandekultur i lärarkollegiet

Det tycks generellt finnas en tendens till ökad formalisering av undervisningen i det akademiska arbetet, med ökade krav på pedagogiska meriter. Formella program för pedagogisk meritering finns i nuläget vid två lärosäten inom Treklövern. En ökad betoning och krav på formell meritering bland lärarna i kollegiet kan bidra till en aktiv pedagogisk och ämnesdidaktisk lärandekultur med aktivt kunskapsutbyte, men detta sker troligtvis inte per automatik. Det krävs oftast organisatoriska förutsättningar med möten och tid för utbyten. Det kräver dessutom oftast en kollegial informell pedagogisk och ämnesdidaktisk kultur, där information och kunskaper delas. I några av de ämnen som vi utvärderat är utbildningsmiljön liten, med få lärare. Här finns det ofta goda förutsättningar för ett informellt byte av kunskaper och undervisningserfarenhet både på ämnes- och utbildningsnivå. Det finns emellertid samtidigt en risk att en alltför informell kultur stagnerar, och förvandlas till tyst kunskap som individualiseras och reproduceras utan pedagogisk och ämnesdidaktisk problematisering. Likaså kan en alltför stor betoning på individuella meriteringsvägar utan återkoppling till den kollegiala miljön vara mindre gynnsam för att utveckla en pro-aktiv lärandemiljö kring planering, genomförande och utvärdering av undervisning

och utbildning. Det kan även försvåra för nya lärare, t ex doktorander eller nyanställda, att sätta sig in i undervisningen och utbildningen.

En bättre balans mellan formaliserat pedagogiskt utvecklingsarbete och informellt lärande kan exempelvis utvecklas genom att utbildningsmiljön bidrar till att organisera och skapa förutsättningar för informellt kunskapsutbyte, t ex pedagogiska frukostmöten eller liknande, eventuellt under ledning av de lärare som genomgått pedagogisk meritering eller specifika kurser i högskolepedagogik eller motsvarande. Varken i självvärderingarna eller i intervjuerna läggs det någon större vikt vid den här typen av semi-informellt kollegialt lärande. Det behöver inte betyda att de inte finns, men kanske de inte upplevs som lika viktiga att informera om, eller så är de en del av en taget-för-given kollegial kultur. Som ett generellt råd för samtliga lärosäten skulle vi vilja att man ser över hur resursfördelning kring den här typen av pedagogiskt utvecklingsarbete ser ut, och analyserar hur det skulle kunna främja en både formell och informell lärandemiljö.

Den administrativa logiken versus den pedagogiska logiken

Vi ser i självvärderingar och intervjuer ett återkommande spänningsförhållande mellan ökande administrativa krav som i sig kan verka av godo, som t ex att registrera och rapportera olika typer av information inom ramen för ett administrativt system, men som upplevs som alltför tidskrävande eller som en icke produktiv "bocka-av-övning". Risken är därmed överhängande att utbildnings- och undervisningsadministration går ut över pedagogiskt arbete och utveckling av undervisning och utbildning. Det finns en tendens att den administrativa logiken i allt högre grad styr över den pedagogiska, och undervisningens kvalitet får ge vika för administrativ effektivitet. Vi skulle därför vilja betona vikten av att motverka denna tendens och arbeta för att säkerställa en för lärarna bättre balans mellan en administrativ logik och en pedagogisk logik.

Ett annat exempel på hur spänningen mellan administration och pedagogik kan ta sig uttryck handlar om informationshantering. I intervjuer med studenter, och även med lärare, framkommer det att studenter ofta

efterfrågar "mer och tydligare information". Oftast handlar det om information som rör kurser. Istället för att lägga till ytterligare riktlinjer och förtydliganden i den information som finns, vilket kanske inte alltid är nödvändigt, föreslår vi att utbildningarna istället ser över hur informationen kommuniceras och när. Det kan t ex ske genom en "aktivering" av lärandemål eller studiehandledningar i undervisningen, snarare än genom att enbart hänvisa till ett styrdokument eller en hemsida. Styrdokument som kursplaner, men även målmatriser som finns i flera av självvärderingarna, kan i många fall ge viktig information om hur man arbetar med konstruktiv länkning, t ex hur lärandemålen styr kursers innehåll, undervisningens genomförande, och examinationer. Denna typ av information om de pedagogiska villkoren och kraven, särskilt genom kursplan som juridiskt och pedagogiskt styrdokument, behöver aktiveras i kommunikationen mellan både lärare och lärare, och lärare och studenter, för att bli en konstituerande del av den pedagogiska praktiken.

En annan fråga som bedömagruppen diskuterat, baserat på intervjuerna, är utmaningen i att skapa ett ömsesidigt engagemang och kommunikation mellan lärare och studenter. I vissa avseenden tycks man ha svårt att mötas. Det finns en tendens att studenter inte anser sig få tillräcklig eller rätt information, att de tycker att vägledning och stöd brister samt att det kan vara svårt att framföra synpunkter och kritik. Samtidigt nyttjar de inte, mer än sporadiskt, de möjligheter som finns till studentinflytande eller frivilligbaserat stöd och fördjupning, såsom biblioteks- och skrivkurser. Vi ser därför en potential i ökad samverkan mellan lärosätena för att diskutera och utveckla former för ett ökat ömsesidigt engagemang som skulle kunna ha potential att stärka lärandemiljöerna.

Under detta tema skulle vi även vilja lyfta fram utvärderingsprocessen som sådan. Att skriva självvärderingar är en tidsödande process för ett lärarkollegium, och därför skulle vi vilja betona vikten av att anvisningarna är tydliga. En reflektion som bedömagruppen för denna utvärdering har gjort, och som nämnts inledningsvis i samtliga rapporter, är att självvärderingarna i hög grad varit informativa och beskrivande, men i relativt liten grad har de varit värderande och analyserande över egna styrkor och svagheter. Vi skulle

gärna ha sett mer av lärosätenas egna analyser av sina kvalitetsarbeten, hur de arbetar för att skapa förutsättningar för att studenterna ska nå lärandemål och examensmål, hur konstruktiv länkning tillämpas i den vardagliga undervisningspraktiken, samt en analys av de effekter man kan se av det pågående kvalitetsarbetet.

För att bättre kunna utvärdera relationen mellan förväntade och faktiska studieresultat krävs möjligtvis tydligare anvisningar, och kanske tydligare exemplifieringar i anvisningarna. Att strukturera en självvärdering genom en SWOT-analys, med lärandemål och konstruktiv länkning i centrum, skulle kunna vara en möjlighet, men det finns givetvis andra sätt. Ett tydligare fokus på egen analys, och att sedan bifoga lämpliga bilagor skulle dessutom kunna möjliggöra en betydligt kortare självvärdering.

6 Bilaga, Valda examensmål

För att göra utvärdering gentemot lärandemålen i examensordningen lättare att hantera har bedömargruppen valt att splittra upp långa lärandemål i mindre delar och därefter numrerat lärandemålen inom respektive lärandemålskategori

- Kunskap och förståelse
- Färdighet och förmåga
- Värderingsförmåga och förhållningssätt

Som exempel syftar lärandemål **K2** i tabeller över bedömd måluppfyllelse för självständiga arbeten därmed till det, enligt bedömargruppens numrering, andra lärandemålet i kategorin kunskapsmål. Bedömargruppens numrering framgår av listorna nedan under respektive examen.

Högskoleexamen

- **K1:** visa kunskap och förståelse inom det huvudsakliga området (huvudområdet) för utbildningen, inbegripet kännedom om områdets vetenskapliga grund och kunskap om några tillämpliga metoder inom området
- **K1.1:** visa kännedom om områdets vetenskapliga grund
- **K1.2:** visa kunskap om några tillämpliga metoder inom området
- **F1:** visa förmåga att söka, samla och kritiskt tolka relevant information för att formulera svar på väldefinierade frågeställningar inom huvudområdet för utbildningen
- **V1:** visa kunskap om och ha förutsättningar för att hantera etiska frågeställningar inom huvudområdet för utbildningen. Självständigt arbete (examensarbete).

Kandidat

- **K1:** visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor
- **K1.1:** visa kunskap om huvudområdets vetenskapliga grund,
- **K1.2:** visa kunskap om tillämpliga metoder inom huvudområdet
- **K1.3:** visa fördjupad kunskap om någon del av huvudområdet
- **K1.4:** orientering om aktuella forskningsfrågor
- **F1:** visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer
- **F1.1:** förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning
- **F1.2:** förmåga att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer
- **V1:** visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter
- **V1.1:** förmåga att inom huvudområdet göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga aspekter
- **V1.2:** förmåga att inom huvudområdet göra bedömningar med hänsyn till relevanta samhälleliga aspekter
- **V1.3:** förmåga att inom huvudområdet göra bedömningar med hänsyn till relevanta etiska aspekter